

1. Proszę wykorzystać przeczytaną lekturę „*Dzieje Tristana i Izoldy*” i historię Tristana jako średniowiecznego rycerza.
2. Proszę wykonać: Czytanie ze zrozumieniem *Rycerz w średniowieczu* (str 209 – 210 lub scan) – 10 zadań. (zapisać w zeszycie i przesłać na mój adres mailowy).
3. Czas wykonania i przesłania zadania: do 23 kwietnia 2020r

Średniowieczna kultura rycerska

Zanim zaczniesz...
Scharakteryzuj sylwetkę idealnego rycerza średniowiecznego.

Czytanie ze zrozumieniem Maria Ossowska *Rycerz w średniowieczu* (fragment)

[1] Prześledźmy główne rysy, które miały [...] charakteryzować idealnego rycerza.

[2] Rycerz musiał w zasadzie być dobrze urodzony. Mówię „w zasadzie”, bo można było być pasowanym na rycerza za szczególne sukcesy bojowe. Można było także – i to zdarzało się coraz częściej w związku z rozwojem miast i wzrostem ich znaczenia – nabyć ten przywilej. [...]

[3] Rycerz miał promieniować urodą i wdziękiem. Urodę tę podnosił zwykle strój świadczący o zamilowaniu do złota i drogich kamieni. Nie byle jaka musiała być także zbroja i uprzęż. [...]

[4] Rycerz musiał być silny. Siła ta była niezbędna do dźwignia zbroi, która ważyła 60–80 kilogramów. Siłę tę przejawiał zwykle, jak Herakles, od dziecka. [...] Zgodnie z tą tradycją, Sienkiewicz czyni Zbyszka z Bogdańca od małości tak krzepkim, że gdy ścisnął gałąź drzewa, sok z niej wyciskał, i gdy w dwunastym roku życia opierał kuszę o ziemię, tak korbą zakreślał, że żaden dorosły lepiej by tego nie zrobił. Znaczenie siły fizycznej będzie – jak zauważają niektórzy – umniejszał stopniowo rozwój techniki.

[5] Od rycerza oczekiwano, by był nieustannie zaprzęgnięty swoją sławą. Szlacheckie pochodzenie – pisał uczeń Arystotelesa, Teofrast – ma to do siebie, że człowiek, któremu przysługuje, jest bardziej chciwy sławy niż inni. Wymagała ona ciągłego podtrzymywania, ciągłej próby. Więc wypada wędrować w poszukiwaniu okazji do walki. „Skoro tu wojna, tu zostanę” – powiada sobie rycerz w jednej z ballad Marie de France¹. Jeżeli wojny nie ma, wędruje się dalej, wzywając pierwszego napotkanego jeźdźcę [...] dla ustalenia właściwej hierarchii, w której pozycja zależy od liczby i rangi pokonanych rycerzy. [...]

[6] Ze względu na stałą troskę o prestiż w walce żądanie od rycerza odwagi jest w pełni uzasadnione. Jej brak jest najcięższym zarzutem. [...]

[7] Gdy mówimy o rycerskości dzisiaj, mamy zwykle na myśli przede wszystkim postawę wobec wroga i wobec kobiety. Wejrzmy kolejno w jej bardziej szczegółową charakterystykę.

[8] O chwale rycerza decydowało nie tyle zwycięstwo, ile to, jak walczył. Walka mogła dla niego bez jego ujmę kończyć się klęską i śmiercią, tak jak rzecz się miała z Rolandem. Śmierć na polu walki była nawet dobrym zakończeniem jego biografii, bo trudno było dopuścić

Hartmann von Aue
miniatura z Kodeksu (Manesse)
(ok. 1300)

¹ Marie de France (mari de france) – poetka francuska, żyła w drugiej połowie XII wieku; autorka poematów rycerskich

Bitwa w wąwozie Roncevaux (778 r.)
 W tej bitwie została rozbita przez Basków tylna straż wycofujących się z Hiszpani wojsk Karola Wielkiego. Poniósł w niej śmierć hrabia Roland.

do życia w starczym niedoleństwie. *Fair play*¹ obowiązujący w walce dyktowany był [...] przez szacunek dla przeciwnika, dumę, postawę zabawową, lęk przed odwzajemnieniem i, wreszcie, humanitaryzm. Szacunek dla przeciwnika, duma i względy zabawowe prowadziły do ubiegania się w walce o równe szanse. Jeżeli rycerz, z którym się walczyło, spadł z konia (a w zbroi nie mógł podnieść się o własnych siłach), ten, kto go strącił, sam także zsiadał z konia, żeby wyrównać szanse. „Nie zabiję nigdy rycerza, który spadł z konia – woła Lancelot. – Boże, broń mnie przed taką niesławą”.

[9] Nie przynosiło rycerzowi chwały korzystanie z czyjejś słabości. Gdy w walce nieznanych sobie wzajemnie rycerzy jeden z nich strąca drugiego z konia i odsłoniwszy mu przyłbicę, stwierdza, że ma ze starszym już człowiekiem do czynienia, nie przebija leżącego lancą. [...]

[10] Rycerzowi w zbroi nie wolno się było cofać. [...] Nic, co mogło być poczytywane za tchórzostwo, nie było dopuszczalne. Roland nie chciał dać w róg dla przywołania pomocy, żeby nie myślano, że się boi. Nic to, że ta odmowa pociągnęła za sobą śmierć jego przyjaciela i wyróżnienie jego wojowników. Ten brak względu dla innych nie razi najwyraźniej niebios, skoro archanioł Gabriel osobiście zlatuje z nieba po duszę bohatera.

[11] Obowiązkiem rycerza było być zakochanym. [...] Postawa rycerza w stosunku do kobiety zależała, oczywiście, od tego, czy była to dama, czy kobieta z ludu. W zdobytych miastach wyrzynano mężczyzn plebejuszy, ale rycerzowi nie wypadało krwią kobiecą się plamić. Opiekuńczość i adoracja mogły dotyczyć tylko damy ze swojej klasy, często wyższej rangi w ramach tej klasy. Wbrew potocznej opinii wzdychanie na odległość było raczej wyjątkowe. [...] Na ogół jest to miłość w pełni skonsumowana, zwykle z cudzą żoną.

Ethos rycerski i jego odmiany, 1973

Polecenia

1. Wymień cechy średniowiecznego rycerza.
2. Autorka tekstu, omawiając różne cechy rycerza średniowiecznego, przywołuje wiele przykładów. Wyjaśnij, jaką pełnią one funkcję.
3. Określ, kto mógł zostać rycerzem. (akapit 2.)
4. Wyjaśnij, w jaki sposób rycerz obal o swoją sławę. (akapit 5.)
5. Wskaż powody, dla których rycerze nie łamali zasady *fair play*.
6. Wyjaśnij, czego się obawiał średniowieczny rycerz. (akapit 10.)
7. Opisz, jak rycerz traktował kobiety.
8. Wyjaśnij, co dziś oznacza słowo *rycerski*.
9. Autorka tekstu wykorzystuje czasowniki w pierwszej osobie liczby mnogiej (np. „prześledźmy”, „mówimy”) oraz w pierwszej osobie liczby pojedynczej (np. „mówię”). Wyjaśnij, jaką funkcję pełni ta zmiana. Dlaczego używa obu form?
10. Określ związek między akapitami 7. i 8.

¹ *fair play* [fer plej] – walka honorowa, zgodna z zasadami gry